

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT

A.M. COLLINS

fremSAT den 13. juli 2023¹

Sag C-646/21

K,

L

mod

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (retten i første instans i Haag, tingstedet i 's-Hertogenbosch, Nederlandene))

»Præjudiciel afgørelse – fælles politik for asyl og subsidiær beskyttelse – fornyede ansøgninger om international beskyttelse – direktiv 2011/95/EU – artikel 10, stk. 1, litra d) – grundene til forfølgelse – medlemskab af en bestemt social gruppe – tredjelandsstatsborgere, som har tilbragt en betragtelig del af den fase af livet, hvor individers identitet formes, i en medlemsstat – europæiske værdier, normer og levemåde – ligestilling mellem kønnene – kvinder og piger, der overtræder de sociale adfærdsnormer i oprindelseslandet – barnets tarv«

I. Indledning

1. Dette forslag til afgørelse vedrører ansøgninger om international beskyttelse indgivet af K og L, to teenagepiger fra Irak², som boede i Nederlandene i fem år, mens deres families oprindelige ansøgninger om international beskyttelse blev behandlet. I denne periode var de en del af et samfund, som lægger vægt på ligestilling mellem kønnene, og de overtog værdier, normer og levemåde fra deres jævnaldrende. I deres fornyede ansøgninger om international beskyttelse³, som Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (statssekretæren for retlige anliggender og sikkerhed, Nederlandene) afslog som åbenbart ugrundede⁴, gjorde sagsøgerne gældende, at de, hvis de vender tilbage til Irak, ikke vil være i stand til at tilpasse sig værdier, normer og en levemåde, som ikke giver kvinder og piger de friheder, de havde i Nederlandene, idet udøvelsen af disse friheder vil udsætte dem for en risiko for forfølgelse. Med de spørgsmål, der er forelagt til præjudiciel afgørelse, ønskes det oplyst, om personer, der befinder sig i omstændigheder som

¹ – Originalsprog: engelsk.

² – I dette forslag til afgørelse betegner jeg dem som »sagsøgerne«.

³ – Ansøgninger af 4.4.2019. Artikel 2, litra q), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/32/EU af 26.6.2013 om fælles procedurer for tildeling og fratagelse af international beskyttelse (EUT 2013, L 180, s. 60) definerer en fornyet ansøgning som en ny ansøgning om international beskyttelse, der indgives, efter at der er truffet endelig afgørelse om en tidligere ansøgning, herunder i tilfælde, hvor ansøgeren udtrykkeligt har trukket sin ansøgning tilbage, og i tilfælde, hvor den besluttende myndighed har afslået ansøgningen, efter at den implicit er blevet trukket tilbage i overensstemmelse med direktivets artikel 28, stk. 1.

⁴ – Afgørelser af 21.12.2020, appelleret den 28.12.2020 og behandlet af den forelæggende ret den 17.6.2021.

sagsøgernes, kan have ret til international beskyttelse, fordi de er medlemmer af en bestemt social gruppe som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2011/95/EU⁵, og hvordan barnets tarv skal tages i betragtning ved vurderingen af ansøgninger om international beskyttelse.

II. Retsforskrifter

A. EU-retten

2. Artikel 10 i direktiv 2011/95 med overskriften »Grundene til forfølgelse« har følgende ordlyd:

»1. Ved vurderingen af grundene til forfølgelse tager medlemsstaterne hensyn til følgende elementer:

- a) begrebet race omfatter navnlig forhold vedrørende hudfarve, afstamning eller tilhørsforhold til en given etnisk gruppe
- b) begrebet religion omfatter navnlig teistiske, ikke-teistiske og ateistiske overbevisninger, deltagelse i eller undladelse af deltagelse i privat eller offentlig gudstjeneste, enten alene eller i fællesskab med andre, andre religiøse handlinger eller udtryk for synspunkter eller former for personlig eller fællesskabspræget adfærd baseret på eller bestemt af en religiøs overbevisning
- c) begrebet nationalitet omfatter ikke udelukkende statsborgerskab eller mangel på samme, men navnlig også tilhørsforhold til en gruppe, der defineres ved sin kulturelle, etniske eller sproglige identitet, sin fælles geografiske eller politiske oprindelse eller sit forhold til befolkningen i en anden stat
- d) en gruppe betragtes som udgørende en bestemt social gruppe, navnlig når:
 - medlemmerne af den pågældende gruppe har samme medfødte karakteristiske træk eller en fælles baggrund, der ikke kan ændres, eller er fælles om et karakteristisk træk eller en tro, der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå, og
 - den pågældende gruppe har en særskilt identitet i det relevante land, fordi den opfattes som værende anderledes af det omgivende samfund.

Afhængigt af omstændighederne i hjemlandet kan en bestemt social gruppe omfatte en gruppe, hvis fælles karakteristiske træk er seksuel orientering. Seksuel orientering kan ikke forstås således, at det omfatter handlinger, der betragtes som kriminelle i henhold til medlemsstaternes nationale lovgivning. Der tages hensyn til kønsrelaterede aspekter, herunder kønsidentitet, ved afgørelsen af, om en person tilhører en bestemt social gruppe, og ved bestemmelsen af de karakteristiske træk ved en sådan gruppe

⁵ – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13.12.2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse (EUT 2011, L 337, s. 9).

e) begrebet politisk anskuelse omfatter navnlig det forhold, at en person har en bestemt mening, overbevisning eller tro med hensyn til anliggender, der vedrører de i artikel 6 definerede aktører, der kan stå bag forfølgelse, og deres politik eller metoder, uanset om ansøgeren har handlet i overensstemmelse med denne mening, overbevisning eller tro.

2. Ved vurdering af, om en ansøger har en velbegrunnet frygt for forfølgelse, er det irrelevant, om ansøgeren faktisk har de racemæssige, religiøse, nationale, sociale eller politiske karakteristiske træk, der fører til forfølgelse, hvis et sådant karakteristisk træk tillægges den pågældende af den aktør, der står bag forfølgelsen.«

B. De nederlandske cirkulærer

3. Ifølge bilaget til forelæggelseskendelsen fastsætter punkt C7.2.8⁶ i Vreemdelingencirculaire 2000 (C) (udlændingecirkulæret af 2000 (C)) følgende:

»Hovedreglen er, at en vestlig levemåde, som er udviklet i Nederlandene, ikke i sig selv kan føre til flygtningestatus eller subsidær beskyttelse. Der kræves en tilpasning til sædvanerne i Afghanistan. Der er to mulige undtagelser:

- Hvis en kvinde sandsynliggør, at den vestlige levemåde er et udtryk for en religiøs eller politisk overbevisning.
- Hvis en kvinde sandsynliggør, at hun har personlige kendetegn, som er meget vanskelige eller næsten umulige at ændre, og at hun som følge af disse kendetegn frygter forfølgelse eller risikerer umenneskelig behandling i Afghanistan.«

4. Punkt B8.10 i Vreemdelingencirculaire 2000 (B) (udlændingecirkulæret af 2000 (B)) med overskriften »Vestliggjorte skolepiger« har følgende ordlyd:

»IND [(Immigratie- en Naturalisatiedienst (den nederlandske styrelse for indvandring og naturalisering, Nederlandene, herefter »IND«)] bevilger tidsbegrænset opholdstilladelse til vestliggjorte piger, hvis pigen har sandsynliggjort, at hun ved tilbagekomsten til Afghanistan vil blive udsat for et uforholdsmæssigt psykosocialt pres.

IND [...] vurderer, om der foreligger et uforholdsmæssigt psykosocialt pres, baseret på omstændigheder, der skal omfatte følgende:

- a) pigens grad af vestliggørelse
- b) individuelle humanitære omstændigheder, som skal omfatte (pigens eller et familiemedlems) helbredsomstændigheder og dødsfald hos et familiemedlem til pigen i Nederlandene, og
- c) muligheden for at deltage i det afghanske samfund, hvilket omfatter en vurdering af familiesammensætningen og af, om der findes magtfulde aktører (stammeledere, krigsherrer), som kan beskytte pigen.

⁶ – Mens dette punkt er en del af afsnittet »Landespecifik vejledning« angående Afghanistan, vedrører denne anmodning om præjudiciel afgørelse ansøgere fra Irak.

Med hensyn til punkt a vurderer [...] graden af vestliggørelse på grundlag af følgende omstændigheder:

- pigen er mindst ti år gammel
- hun har opholdt sig i Nederlandene i mindst otte år fra datoen for den første ansøgning om tidsbegrænset asyl til datoen for ansøgningen om almindelig tidsbegrænset opholdstilladelse som omhandlet i dette punkt, og
- hun har gået i skole i Nederlandene.

Såfremt pigen ikke opfylder en eller flere af disse betingelser, har hun en tungere bevisbyrde med henblik på at sandsynliggøre, at hun skal bevilges en almindelig tidsbegrænset opholdstilladelse i henhold til denne ordning. [...]«

III. De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

5. Den 29. september 2015 forlod sagsøgerne Irak sammen med deres fader, moder og tante. Den 7. november 2015 indgav de ansøgninger om international beskyttelse til de nederlandske myndigheder. På dette tidspunkt var sagsøgerne henholdsvis 10 og 12 år gamle. Den 31. juli 2018 blev deres ansøgninger endeligt afslået af Raad van State (øverste domstol i forvaltningsretlige sager). Den 4. april 2019 indgav sagsøgerne fornyede ansøgninger om international beskyttelse, der blev afslået som åbenbart ugrundede den 21. december 2020. Den 28. december 2020 anlagde sagsøgerne søgsmål til prøvelse af disse afgørelser ved den forelæggende ret, som behandlede dem den 17. juni 2021. På tidspunktet for dette retsmøde var sagsøgerne 15 og 17 år gamle og havde boet permanent i Nederlandene i fem år og syv en halv måned.

6. Sagsøgerne har gjort gældende, at de som følge af deres langvarige ophold i Nederlandene i den fase af livet, hvor individers identitet formes, har overtaget værdier, normer og levemåde fra deres nederlandske jævnaldrende. De har i Nederlandene mærket den frihed, de som piger har til at foretage deres egne livsvalg. De har anført, at de ønsker at fortsætte med selv at bestemme, som de har gjort i Nederlandene, om de vil omgås drenge, om de vil dyrke sport eller vil studere, om de vil giftes, og i givet fald med hvem, og om de vil arbejde uden for hjemmet. Ligeledes vil de selv bestemme deres religiøse og politiske opfattelse og være i stand til at udtrykke disse opfattelser offentligt. Da de efter deres tilbagekomst til Irak ikke vil kunne give afkald på disse værdier og normer og denne levemåde, søger de international beskyttelse.

7. Ifølge den forelæggende ret udgør de værdier og normer og den levemåde, som sagsøgerne henviser til, i det væsentlige en tro på ligestilling mellem kønnene⁷. Den forelæggende ret skal afgøre, om sagsøgerne kan anses for medlemmer af en bestemt social gruppe som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2011/95, samt om, hvornår og hvordan en besluttende myndighed skal tage barnets tarv i betragtning i forbindelse med en ansøgning om international beskyttelse, og om der skal tages hensyn til den skade, som sagsøgerne hævder at have lidt som følge af den stress, der har været forbundet med gennem en længere periode at leve i usikkerhed angående deres ophold i Nederlandene og truslen om tvangsmæssig tilbagesendelse til deres oprindelsesland.

⁷ – Forelæggelsesafgørelsens præmis 23.

8. Den forelæggende ret har derfor udsat sagen og forelagt Domstolen følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

- »1) Skal [...] artikel 10, stk. 1, litra d), [i direktiv 2011/95] fortolkes således, at vestlig(e) normer, værdier og faktisk levemåde, som tredjelandstatsborgere overtager, når de i en betragtelig del af den fase af livet, hvor deres identitet formes, har opholdt sig på medlemsstatens område og er blevet fuldgældige medlemmer af samfundet, må betragtes som fælles baggrund, der ikke kan ændres, eller som er så grundlæggende for deres identitet, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå?
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, skal tredjelandstatsborgere, som – uanset årsagerne hertil – har overtaget tilsvarende vestlige normer og værdier i kraft af faktisk ophold i denne medlemsstat i den fase af livet, hvor deres identitet formes, betragtes som »medlemmer af en bestemt social gruppe« som omhandlet i [...] artikel 10, stk. 1, litra d), [i direktiv 2011/95]? Skal spørgsmålet, om der er tale om »medlemmer af en bestemt social gruppe, som har en særskilt identitet i det relevante land«, afgøres ud fra denne medlemsstats synsvinkel, eller skal det i forbindelse med kvalifikationsdirektivets artikel 10, stk. 2, fortolkes således, at der skal lægges afgørende vægt på, om udlændingen kan godtgøre, at den pågældende i sit oprindelsesland betragtes som en del af en bestemt social gruppe, eller at dette i al fald tillægges den pågældende? Er betingelsen om, at vestliggørelse alene kan føre til flygtningestatus, hvis dette skyldes religiøse og politiske grunde, forenelig med [...] artikel 10 [i direktiv 2011/95], sammenholdt med forbuddet mod refoulement og med retten til asyl?
- 3) Er en national retspraksis, hvorefter en besluttende myndighed ved bedømmelsen af en ansøgning om international beskyttelse afvejer barnets tarv uden først konkret at (lade) fastslå (i hver procedure), hvad der er barnets tarv, forenelig med EU-retten, særligt med artikel 24, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), sammenholdt med chartrets artikel 51, stk. 1? Skal dette spørgsmål besvares anderledes, hvis medlemsstaten skal afgøre en ansøgning om opholdstilladelse med henvisning til sædvanlige grunde, og barnets tarv herved skal tages i betragtning?
- 4) På hvilken måde og i hvilken fase af bedømmelsen af en ansøgning om international beskyttelse skal, henset til chartrets artikel 24, stk. 2, barnets tarv og særligt den skade, som en mindreårig har pådraget sig ved et mangeårigt faktisk ophold i en medlemsstat, tages i betragtning og afvejes? Har det herved betydning, om dette faktiske ophold var lovligt? Er det ved afvejningen af barnets tarv under ovenstående bedømmelse relevant, om medlemsstaten har truffet afgørelse vedrørende ansøgningen om international beskyttelse inden for de herfor gældende EU-retlige frister, eller om en tidligere pålagt pligt til hjemrejse ikke er blevet respekteret, og at medlemsstaten i det følgende ikke udsendte de mindreårige, således at deres faktiske ophold i medlemsstaten kunne fortsætte?
- 5) Kan det forenes med EU-retten, at der i henhold til en national retspraksis sondres mellem den første og fornyede ansøgninger om international beskyttelse i den forstand, at sædvanlige grunde til international beskyttelse ikke tages i betragtning ved fornyede ansøgninger om international beskyttelse, når henses til chartrets artikel 7, sammenholdt med artikel 24, stk. 2?»

9. Sagsøgerne, den tjekkiske, den græske, den franske, den ungarske og den nederlandske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg. Disse parter og den spanske regering besvarede Domstolens skriftlige og mundtlige spørgsmål i retsmødet den 18. april 2023.

IV. Bedømmelse

A. Det første og det andet spørgsmål

10. Jeg vil behandle det første og det andet spørgsmål samlet, eftersom de begge vedrører fortolkningen af artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2011/95.

11. Den forelæggende ret ønsker nærmere bestemt oplyst, om tredjelandsstatsborgere, som har boet i en medlemsstat i en betragtelig del af den fase af livet, hvor deres identitet formes, kan anses for medlemmer af en bestemt social gruppe som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra d), første led, fordi de har »en fælles baggrund, der ikke kan ændres«, eller »som er så grundlæggende for deres identitet, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå«. Følger det af denne bestemmelse, at tilknytning til visse værdier kun kan begrunde, at der udstedes international beskyttelse, hvis dette skyldes religiøse og politiske grunde? Hvordan skal den forelæggende ret vurdere, om betingelsen i artikel 10, stk. 1, litra d), andet led – at den pågældende gruppe har en særskilt identitet i det relevante land, fordi den opfattes som værende anderledes af det omgivende samfund – er opfyldt?

1. Sammendrag af de afgivne bemærkninger

12. Den nederlandske regering har gjort gældende, at ifølge retningslinjerne fra IND, som er baseret på en dom afsagt af Raad van State (øverste domstol i forvaltningsretlige sager)⁸, er kvinder med en vestlig levemåde ikke medlemmer af en bestemt social gruppe. De kan dog alligevel opnå international beskyttelse, såfremt i) denne levemåde er baseret på religiøse eller politiske overbevisninger, som er grundlæggende for deres identitet eller moralske integritet, eller ii) det er plausibelt, at de vil blive forfulgt af aktører i deres oprindelsesland som følge af kendetegn, der er næsten umulige at ændre, eller iii) de vil være i risiko for umenneskelig behandling som omhandlet i artikel 15, litra b), i direktiv 2011/95 i deres oprindelsesland. Begrebet politiske overbevisninger, som er anført under den første betingelse, er væsentlig for den pågældendes identitet eller samvittighed, skal fortolkes bredt, således at det omfatter forfølgelse af kvinder, som ikke overholder sociale sædvaner, religiøse regler eller kulturelle normer, der er udtryk for forskelsbehandling på grundlag af køn⁹.

13. Den tjekkiske, den græske, den ungarske og den nederlandske regering deler den opfattelse, at sagsøgernes argumenter er baseret på, at de foretrækker en bestemt levemåde. Dette kan ikke medføre international beskyttelse i henhold til de nationale regler, der gennemfører direktiv 2011/95. Idet sagsøgerne har tilpasset sig livet i en medlemsstat under et langvarigt ophold på dens område, kan det forventes af dem, at de gentilpasser sig normerne og sædvanerne i deres oprindelsesland på samme måde som andre indbyggere. Ønsket om en bestemt levemåde er ikke en overbevisning, der er så grundlæggende for identiteten eller samvittigheden, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå. Sagsøgerne har ikke samme medfødte

⁸ – Werkinstructie 2019/1, Het beoordelen van asielaanvragen van verwesterde vrouwen (arbejdsinstruks 2019/1, vurdering af ansøgninger om asyl fra vestliggjorte kvinder).

⁹ – Punkt C.2.3.2. i udlændingecirkulæret af 2000 (C).

karakteristiske træk eller en fælles baggrund, eftersom den hævdede kategori »kvinder og piger, som har antaget en vestlig levemåde«, er for bred, heterogen og abstrakt til at udgøre en klart afgrænset social gruppe med henblik på artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2011/95. Sagsøgerne har heller ikke forsøgt at godtgøre, hvorfor eller hvordan de ville blive udsat for forfølgelse efter tilbagekomsten til deres oprindelsesland.

14. Den spanske og den franske regering er uenige i dette synspunkt. Efter deres opfattelse kan pigerne være medlemmer af en bestemt social gruppe baseret på bl.a. køn og alder, som udgør medfødte karakteristiske træk.

15. I sine mundtlige bemærkninger har den spanske regering anført, at det af forelæggelseskendelsen fremgår, at sagsøgerne ikke blot har fået forhåbninger om at opnå en bedre økonomisk eller kulturel situation. De kan beskrives mere præcist som kvinder eller piger, der har overtaget en levemåde, som anerkender og tillader dem at udøve deres grundlæggende rettigheder. Derfor opfylder de den første betingelse i artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2011/95. Spørgsmålet om, hvorvidt den anden betingelse i denne bestemmelse, om at gruppen har en særskilt identitet i det relevante land, også er opfyldt, afhænger af omstændighederne i deres oprindelsesland.

16. Den franske regering har anført, at det forhold, at personer har tilbragt længere tid i en medlemsstat, medfører, at de har en fælles baggrund, der ikke kan ændres, eller en tro, der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå. Hvis de værdier og normer og den levemåde, der er fremherskende i denne medlemsstat, fortsat efterlevs, vil det omgivende samfund i deres oprindelsesland opfatte individer, der er fælles om disse kendetegn, som en særskilt gruppe. F.eks. kan modstand mod tvunget ægteskab udsætte sagsøgerne for forfølgelse, som myndighederne ikke vil beskytte dem imod.

17. Kommissionen har anført, at den overbevisning, at mænd og kvinder har lige rettigheder, kan betragtes som en fælles og grundlæggende overbevisning. Det forhold, at der i oprindelseslandet findes love, som diskriminerer piger og kvinder og tager sigte på at straffe dem uforholdsmæssigt, hvis de overtræder visse normer og sædvaner, tyder på, at sådanne personer risikerer at blive anset for en særskilt gruppe i det pågældende land.

2. Indledende bemærkning

18. Den forelæggende ret har påpeget, at den foreliggende sag ikke vedrører »vestliggjorte kvinder« som sådan¹⁰. Forelæggelseskendelsen henviser dog til »vestlig levemåde« og »vestliggjort adfærd«, hvilket muligvis afspejler brugen af disse begreber i udlændingecirkulæret af 2000 (C). Størstedelen af de parter, der har indgivet indlæg, er af den opfattelse, at begreberne »vestliggjort« og »vestlig« er for ubestemte til at blive anvendt i forbindelse med ansøgninger om international beskyttelse. Jeg er enig i disse argumenter. »Østen« og »Vesten« er store, forskellige regioner med mange religiøse traditioner, moralkodekser og værdier. Idet ingen præcise definitioner er blevet præsenteret for Domstolen, er udtryk såsom »vestlig levemåde« og »vestliggjorte kvinder« i det store hele meningsløse. Et mere problematisk forhold er, at anvendelsen af udtrykkene »østlig« og »vestlig« i forbindelse med moralkodekser og værdier opstiller en falsk dikotomi som led i en splittende dialog. Derfor undgås brugen af disse udtryk i dette forslag til afgørelse.

¹⁰ – Forelæggelseskendelsens præmis 25.

3. *Bedømmelse*

a) *Overblik over retsforskrifterne og indledning*

19. Konventionen om flygtninges retsstilling, som blev undertegnet i Genève den 28. juli 1951¹¹ (herefter »Genèvekonventionen«), trådte i kraft den 22. april 1954. Konventionen er blevet suppleret ved protokollen vedrørende flygtninges retsstilling, der blev indgået i New York den 31. januar 1967, og som trådte i kraft den 4. oktober 1967¹². Genèvekonventionen udgør hovedhjørnesteinen i det internationale retssystem til beskyttelse af flygtninge¹³. Mens alle medlemsstater er kontrahenter i Genèvekonventionen, er Den Europæiske Union ikke.

20. Direktiv 2011/95 vejleder de kompetente myndigheder i medlemsstaterne under henvisning til fælles begreber, som skal fortolkes i overensstemmelse med Genèvekonventionen. I henhold til præambelen til denne konvention har De Forenede Nationers Højkommissær for Flygtninge (UNHCR) til opgave at overvåge de mellemfolkelige konventioner, der giver flygtninge beskyttelse. I betragtning af den rolle, som UNHCR er tillagt ved Genèvekonventionen, har Domstolen bemærket, at UNHCR's dokumenter har en særlig betydning for fortolkningen af direktiv 2011/95¹⁴. Dette direktiv skal endvidere fortolkes under iagttagelse af chartret¹⁵.

21. Den internationale beskyttelse, som direktiv 2011/95 henviser til, skal principielt gives til tredjelandstatsborgere eller statsløse personer, som har en velbegrundet frygt for forfølgelse på grund af race, religion, nationalitet, politisk anskuelse eller tilhørsforhold til en bestemt social gruppe (flygtninge) eller vil løbe en reel risiko for at lide alvorlig overlast (personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse) ved tilbagevenden til hjemlandet¹⁶.

22. Artikel 10 i direktiv 2011/95 fastsætter grundene til forfølgelse¹⁷. Alle de forhold, der er opregnet i artikel 10, stk. 1, i direktiv 2011/95, er relevante for vurderingen af, om der foreligger grunde til forfølgelse, og disse kategorier udelukker ikke hinanden gensidigt¹⁸. Anvendelsen af ordet »navnlig« i denne bestemmelses afsnit tyder på, at de heri fastsatte betingelser ikke er udtømmende. Endelig følger det af fast retspraksis, at enhver afgørelse om tildeling af flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus skal støttes på en individuel vurdering¹⁹.

¹¹ – *United Nations Treaty Series*, bind 189, 1954, s. 150, nr. 2545.

¹² – Denne protokol fjernede Genèvekonventionens tidsmæssige og geografiske begrænsninger, således at konventionen fandt universel anvendelse i stedet for kun at dække personer, der var blevet flygtninge som følge af begivenheder indtruffet før den 1.1.1951.

¹³ – Jf. artikel 78 TEUF vedrørende udformningen af en fælles politik for asyl, subsidiær beskyttelse og midlertidig beskyttelse i overensstemmelse med Genèvekonventionen af 28.7.1951 og protokollen af 31.1.1967 om flygtninges retsstilling. Jf. også bl.a. 3., 4., 14. og 22.-24. betragtning til direktiv 2011/95.

¹⁴ – Dom af 9.11.2021, Bundesrepublik Deutschland (Opretholdelse af familiens enhed) (C-91/20, EU:C:2021:898, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).

¹⁵ – 16. betragtning til direktiv 2011/95 og dom af 5.9.2012, Y og Z (C-71/11 og C-99/11, EU:C:2012:518, præmis 47 og 48 og den deri nævnte retspraksis).

¹⁶ – Jf. artikel 13 og 18 i direktiv 2011/95, sammenholdt med definitionerne af »flygtning« og »person, der er berettiget til subsidiær beskyttelse« i direktivets artikel 2, litra d) og f). Artikel 5 i det nævnte direktiv fastsætter bl.a., at dette omfatter situationer, hvor en velbegrundet frygt for forfølgelse eller en reel risiko for at lide alvorlig overlast er baseret på begivenheder, der har fundet sted, efter at ansøgeren har forladt hjemlandet. Med forelæggelseskendelsen anmodes der ikke om fortolkning af denne bestemmelse.

¹⁷ – Jf. punkt 2 i dette forslag til afgørelse.

¹⁸ – Selv om artikel 10, stk. 1, litra d), andet afsnit, henviser til, at »[d]er tages hensyn til kønsrelaterede aspekter, herunder kønsidentitet, ved afgørelsen af, om en person tilhører en bestemt social gruppe, og ved bestemmelsen af de karakteristiske træk ved en sådan gruppe«, er dette ikke til hinder for at tage kønsrelaterede forhold i betragtning i forbindelse med de øvrige grunde til forfølgelse, der er fastsat i artikel 10 i direktiv 2011/95.

¹⁹ – Artikel 4 i direktiv 2011/95. Jf. også dom af 4.10.2018 Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis), og UNHCR, *Guidelines on International Protection: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 protocol relating to the Status of Refugees*, 2002, punkt 7.

23. UNCHR har bemærket, at begrebet »tilhørsforhold til en særlig social gruppe« i Genèvekonventionens artikel 1A, stk. 2, skal forstås i en udviklingsorienteret betydning, der er åben over for forskelle og karakterændringer mellem grupper i forskellige samfund samt over for en udvikling i internationale menneskeretsstandarder. Stater har anerkendt kvinder, familier, stammer, erhvervsgrupper og homoseksuelle som udgørende særlige sociale grupper med henblik på denne konvention. Afhængigt af de konkrete omstændigheder i et samfund kan en kvinde basere et krav på politisk anskuelse (hvis staten anser hendes adfærd for at være en politisk tilkendegivelse, som den tilstræber at undertrykke), religion (hvis hendes adfærd er baseret på en religiøs overbevisning, som undertrykkes af staten) eller tilhørsforhold til en særlig social gruppe²⁰.

24. To kumulative betingelser skal være opfyldt, for at der foreligger en »bestemt social gruppe« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2011/95. For det første skal medlemmerne af den pågældende gruppe have samme »medfødte karakteristiske træk« eller en »fælles baggrund, der ikke kan ændres«, eller være fælles om et karakteristisk træk eller en tro, »der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå«. Disse forhold vedrører det, der kan beskrives som de interne aspekter af en gruppe. For det andet skal den pågældende gruppe have en særskilt identitet i det relevante land, fordi den opfattes af det omgivende samfund som værende anderledes²¹. Dette indebærer et element af »social opfattelse«, eller hvad der kan beskrives som de eksterne aspekter af en gruppe. Med henblik på den foreliggende sag er »det relevante land« oprindelseslandet, her Irak, og »det omgivende samfund« er samfundet i dette oprindelsesland.

b) De interne aspekter af en gruppe

25. Det fremgår klart af artikel 10, stk. 1, litra d), andet afsnit, i direktiv 2011/95, at køn²² og kønsrelaterede aspekter kan være relevante for at fastslå, om en bestemt social gruppe findes. I visse situationer kan køn være et tilstrækkeligt kriterium ved definitionen af en sådan gruppe²³. Ifølge UNHCR er kvinder et tydeligt eksempel på en social undergruppe, som er defineret ved medfødte karakteristiske træk, og som ofte behandles anderledes end mænd. I nogle samfund kan kvinder i almindelighed udgøre en bestemt social gruppe, fordi de er udsat for systemisk forskelsbehandling i forhold til mænd med hensyn til udøvelsen af deres grundlæggende rettigheder²⁴.

26. I den foreliggende sag har sagsøgerne ikke gjort gældende, at de har ret til international beskyttelse alene på grund af deres køn. De har anført, at de ikke kan give afkald på de værdier og normer og den levemåde baseret på deres tro på ligestilling mellem kønnene, som de har antaget i Nederlandene. Der opstår derfor det spørgsmål, om en sådan tro kan udgøre enten et fælles

²⁰ – Jf. UNHCR, *Guidelines on International Protection: »Membership of a particular social group« within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002, punkt 3 og 4.

²¹ – Det tilkommer den forelæggende ret at afgøre, om disse betingelser er opfyldt under de givne faktiske omstændigheder. Jf. dom af 4.10.2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, præmis 89 og den deri nævnte retspraksis).

²² – Direktiv 2011/95 definerer ikke køn – et begreb, der i anden sammenhæng er blevet defineret som »de socialt konstruerede roller, adfærdsmønstre, aktiviteter og egenskaber, som et givent samfund anser for at være passende for kvinder og mænd« [jf. artikel 3, litra c), i konventionen til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (herefter »Istanbulkonventionen«)], som trådte i kraft den 1.8.2014 (*Council of Europe Treaty Series* – nr. 210)]. Den 9.5.2023 godkendte Europa-Parlamentet Den Europæiske Unions tiltrædelse af denne konvention (jf. også udtalelse 1/19 (Istanbulkonventionen) af 6.10.2021, EU:C:2021:832).

²³ – Generaladvokat Richard de la Tours forslag til afgørelse Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Kvinder, der er ofre for vold i hjemmet) (C-621/21, EU:C:2023:314, punkt 73).

²⁴ – Jf. UNHCR, *Guidelines on International Protection: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002, punkt 30 og 31, Det Europæiske Asylstøttekontors (EASO) vejledning om tilhørsforhold til en bestemt social gruppe, 2020, s. 21, og generaladvokat Richard de la Tours forslag til afgørelse Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Kvinder, der er ofre for vold i hjemmet) (C-621/21, EU:C:2023:314, punkt 71).

karakteristisk træk eller en fælles tro, der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå. Jeg behandler først betydningen af ordene »karakteristisk« og »tro« og undersøger herefter betingelsen om, at der skal foreligge en fælles tro, der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå.

1) *Betydningen af »karakteristisk træk« og »tro«*

27. I forbindelse med de værdier og normer og den levemåde, som sagsøgerne hævder at have overtaget under deres ophold i Nederlandene, bemærker den forelæggende ret, at antagelsen af værdier, normer og levemåde kan være et »karakteristisk træk«, der er så grundlæggende for deres identitet, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå.

28. Direktiv 2011/95 definerer ikke begreberne »medfødt karakteristisk træk« og »et karakteristisk træk [...] der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå«, der anvendes i direktivets artikel 10, stk. 1, litra d). Ordbogsdefinitioner af en persons »karakteristika« omfatter »et træk eller et kendetegn, som er typisk for denne person og kan bruges til at identificere vedkommende«. »Medfødt« betyder »fra fødslen« eller »afgjort af faktorer, der var til stede i et individ fra fødslen«. Eksempler på medfødte karakteristiske træk er en persons højde, øjenfarve og genetiske arv. Direktiv 2011/95 anfører et enkelt eksempel på et »fælles karakteristisk træk«, nemlig seksuel orientering²⁵.

29. Henset til disse definitioner konkluderer jeg, at overtagelse af visse værdier, normer og levemåde ikke kan beskrives som et »karakteristisk træk«²⁶. Ordet »tro« med betydningen »accept eller følelse af, at noget er sandt«, forekommer mere passende med hensyn til sagsøgernes omstændigheder.

30. I lyset af den opfattelse, som den nederlandske regering har gjort gældende, vil det herefter være hensigtsmæssigt at undersøge, om den fælles tro, som nævnes i artikel 10, stk. 1, litra d), første led, i direktiv 2011/95 skal fortolkes som en implicit henvisning til en religiøs eller politisk overbevisning. Kommissionen har anført, at brugen af ordet »Glaubensüberzeugung« i den tyske sprogversion kan give anledning til tvivl om, hvorvidt den pågældende tro skal være af religiøs natur.

31. Artikel 10, stk. 1, litra b), i direktiv 2011/95, som vedrører forfølgelse på grund af religion, henviser til »teistiske, ikke-teistiske og ateistiske overbevisninger«. F.eks. anvender den tyske, den engelske, den franske og den nederlandske version af den nævnte artikel i direktiv 2011/95 udtrykkene »religiöse Überzeugung«, »religious beliefs«, »croyance religieuse« og »godsdiensstige overtuiging«. Derimod anvendes i artikel 10, stk. 1, litra d), ordene »Glaubensüberzeugung«, »belief«, »croyance« og »geloof« i de respektive sprogversioner.

²⁵ – Jf. ligeledes dom af 7.11.2013, X m.fl. (C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 46).

²⁶ – Det kan være relevant at tilføje, at artikel 10, stk. 1, litra d), første led, i direktiv 2011/95 fastsætter, at en gruppe også kan være en bestemt social gruppe, hvor dens medlemmer har en fælles baggrund, der ikke kan ændres. Jeg er ikke overbevist om, at denne betingelse er relevant i den foreliggende sag. Det kan ganske vist uden tvivl hævdes, at personer såsom sagsøgerne, som har tilbragt en betragtelig del af den fase af livet, hvor de former deres identitet, i en medlemsstat, har en fælles baggrund, der ikke kan ændres. Imidlertid synes der i den foreliggende sag ikke at være fremsat nogen argumentation for, at sagsøgerne har en velbegrundet frygt for forfølgelse, fordi de har en sådan fælles baggrund.

32. Artikel 10, stk. 1, litra e), i direktiv 2011/95, som vedrører politisk forfølgelse, henviser til det forhold, at en person har en bestemt mening, overbevisning eller tro med hensyn til anliggender, der vedrører de i artikel 6 definerede aktører, der kan stå bag forfølgelse, og deres politik eller metoder.

33. Artikel 10, stk. 1, litra b), i direktiv 2011/95 henviser således til teistiske, ikke-teistiske og ateistiske overbevisninger, artikel 10, stk. 1, litra e), henviser til politiske meninger, overbevisninger eller tro, og artikel 10, stk. 1, litra d), henviser til en tro, der er så grundlæggende for deres identitet eller samvittighed, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå²⁷. På baggrund heraf synes der ikke at være nogen tekstuel eller kontekstuel støtte for det synspunkt, at grundlaget for en tro som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra d), skal være af religiøs eller politisk natur²⁸. Den modsatte fortolkning ville desuden indebære en manglende anerkendelse af, at der inden for en specifik religion kan eksistere et bredt spektrum af opfattelser, og at en person kan ændre sin opfattelse af disse spørgsmål uden at konvertere til en anden religion²⁹.

2) Er den pågældende tro en fælles tro, der er så grundlæggende for identiteten eller samvittigheden, at ingen mennesker bør tvinges til at give afkald derpå?

34. En tro på ligestilling mellem kønnene påvirker en række valg i forbindelse med uddannelse og karrierevalg, omfanget og naturen af aktivitetsudøvelse i det offentlige rum, muligheden for at opnå økonomisk uafhængighed ved at arbejde uden for hjemmet, beslutninger om at bo alene eller med en familie og det frie valg af partner. Disse forhold er af grundlæggende betydning for et individs identitet³⁰.

35. Artikel 2 TEU og artikel 3, stk. 3, TEU fastsætter ligestilling mellem kønnene som en af Den Europæiske Unions centrale værdier og målsætninger, og Domstolens praksis anerkender den som et grundlæggende princip i EU-retten. I henhold til artikel 8 TEUF tilstræber Unionen i alle sine aktiviteter at fjerne uligheder og fremme ligestilling mellem mænd og kvinder. Artikel 19 TEUF giver Den Europæiske Union beføjelse til at vedtage lovgivning for at bekæmpe kønsbaseret forskelsbehandling. Artikel 157 TEUF fastsætter princippet om lige løn for lige arbejde og etablerer et retsgrundlag for at vedtage lovgivning om ligestilling mellem kønnene på beskæftigelsesområdet. Artikel 157, stk. 4, TEUF anerkender positiv særbehandling som et middel til at opnå ligestilling mellem kønnene.

36. Siden vedtagelsen af de første direktiver på dette område i 1970'erne har Den Europæiske Union udviklet omfattende lovgivning om ligestilling mellem kønnene, hovedsageligt på beskæftigelsesområdet, herunder om forhold som lige løn, social sikkerhed, beskæftigelse,

²⁷ – Dette gælder med forbehold af muligheden for, at en tro som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2011/95 kan være baseret på eller påvirket af politiske eller religiøse faktorer, og at disse faktorer har betydning for den måde, hvorpå en gruppe opfattes af samfundet i oprindelseslandet.

²⁸ – Jf. også 29. og 30. betragtning til direktiv 2011/95, som sonderer klart mellem grundene til forfølgelse i direktivets artikel 10, stk. 1.

²⁹ – Med andre ord udelukker religiøse edikter og trosdogmer ikke, at der findes et spektrum af forskellige religiøse overbevisninger blandt de troende. F.eks. kan katolikker være af den overbevisning, at kvinder bør have ret til at blive ordineret som præster, selv om dette er forbudt i henhold til den kanoniske rets canon 1024.

³⁰ – Erik Erikson var en af de første psykologer, der beskrev begrebet identitet i forbindelse med personlighedens udvikling. Han var af den opfattelse, at identitet gør en person i stand til at bevæge sig gennem livet med formål og retning og med en følelse af indre konsistens og kontinuitet gennem tid og rum. Identitet er af psykosocial natur og formes af krydsfeltet mellem individuelle biologiske og psykosociale evner kombineret med de muligheder og de forskellige former for støtte, som en persons sociale omgivelser giver. Identitet bliver sædvanligvis en central problemstilling i teenageårene, hvor individet tager stilling til spørgsmål om udseende, valg af erhverv, karrieremål, uddannelse, parforhold, seksualitet, politiske og sociale synspunkter, personlighed og interesser. Centrale aspekter af identiteten kræver ofte yderligere overvejelse og tilpasning senere i livet. Den gren af psykologien, der beskæftiger sig med identitet og selvet, har udviklet og raffineret Eriksons teorier. Jf. f.eks. S. Branje, E.L. de Moor, J. Spitzer og A.I. Becht, »Dynamics of Identity Development in Adolescence: A Decade in Review«, *Journal of Research on Adolescence*, 2021, bind 1(4), s. 908-927.

arbejdsforhold og chikane³¹. Denne lovgivning forbyder direkte og indirekte forskelsbehandling på grundlag af køn og fastsætter rettigheder for individer, som kan håndhæves, i medlemsstaternes retsordener³².

37. De værdier og normer og den levemåde, som sagsøgerne hævder at have antaget under deres ophold i Nederlandene, afspejler også en række grundlæggende rettigheder, som nu er fastsat i chartret: Artikel 21, stk. 1, omfatter retten til ikke at blive forskelsbehandlet på grundlag af køn, artikel 23 anerkender retten til ligestilling mellem mænd og kvinder på alle områder, herunder i forbindelse med beskæftigelse, arbejde og løn³³, artikel 9 henviser til retten til at indgå ægteskab frit, artikel 11 fastsætter retten til ytringsfrihed, artikel 14 fastsætter retten til uddannelse samt til adgang til erhvervsuddannelse og efter- og videreuddannelse, og artikel 15 fastsætter retten til at arbejde og til at vælge et erhverv³⁴. Medlemsstaterne er også kontrahenter i konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder, som har til formål at fremme, at kvinder har lige adgang til at få anerkendt, kunne nyde og udøve alle menneskerettigheder på politiske, økonomiske, sociale, kulturelle og borgerlige områder og i hjemmet³⁵.

38. Jeg er ikke tvivl om, at mange mennesker, som har tilbragt deres liv i Nederlandene, er blevet påvirket af værdien om ligestilling mellem kønnene i en sådan grad, at den udgør en uadskillelig del af deres identitet.

39. I lyset af det ovenstående er det min opfattelse, at piger og kvinder, som har antaget værdier, normer og en levemåde, der afspejler en tro på ligestilling mellem kønnene, ikke kan forventes at give afkald på denne tro i højere grad, end en person kan forventes at give afkald på sine religiøse eller politiske overbevisninger eller at fornægte sin seksuelle orientering. Heraf følger, at medlemsstaterne ikke kan forvente af piger og kvinder, at de tilpasser deres adfærd ved at opføre sig diskret af hensyn til deres sikkerhed, navnlig idet de aspekter af identiteten, der formes af en tro på ligestilling mellem kønnene, som følge af deres natur ofte kommer til udtryk i offentligheden³⁶. Domstolen har allerede fastslået, at direktivets artikel 10, stk. 1, litra d), i forbindelse med homoseksuelle ikke fastsætter nogen begrænsninger med hensyn til, hvilken holdning medlemmer af en bestemt social gruppe kan indtage vedrørende deres identitet eller adfærd³⁷.

³¹ – Jf. f.eks. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5.7.2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (EUT 2006, L 204, s. 23), Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/41/EU af 7.7.2010 om anvendelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv og om ophævelse af Rådets direktiv 86/613/EØF (EUT 2010, L 180, s. 1) og Rådets direktiv 2004/113/EC af 13.12.2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser (EUT 2004, L 373, s. 37).

³² – Så tidligt som 1976 fastslog Domstolen, at princippet om lige løn mellem mænd og kvinder som fastsat i EU-retten har direkte virkning, således at et individ kan påberåbe sig dette princip over for sin arbejdsgiver (dom af 8.4.1976, Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56).

³³ – Alle menneskers ret til lighed for loven og beskyttelse mod forskelsbehandling er en universel rettighed, der anerkendes i verdenserklæringen om menneskerettigheder.

³⁴ – Jf. også tilsvarende bestemmelser i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4.11.1950 (EMRK), som alle medlemsstater har underskrevet, navnlig artikel 14 (Forbud mod diskriminering), artikel 12 (Ret til at indgå ægteskab) og artikel 10 (Ytringsfrihed) samt artikel 2 i tillægsprotokollen til EMRK (Ret til uddannelse).

³⁵ – De Forenede Nationers generalforsamling vedtog denne konvention den 18.12.1979, og den trådte i kraft den 3.9.1981 (*United Nations Treaty Series*, bind 1249, s. 13). Den Europæiske Union er ikke kontrahent i konventionen.

³⁶ – Dom af 7.11.2013, X m.fl. (C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 70-75). Jeg anfører, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols vurdering i dens dom af 28.6.2011, Sufi og Elmi mod Det Forenede Kongerige (CE:ECHR:2011:0628JUD000831907, § 275), vedrørte det særskilte spørgsmål, om ansøgerne var i reel risiko for at lide overlast i strid med EMRK's artikel 3 og/eller for en overtrædelse af EMRK's artikel 2. I denne forbindelse overvejede Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, om sagsøgerne ville kunne undgå disse risici ved at »spille spillet«.

³⁷ – Dom af 7.11.2013, X m.fl. (C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 68).

40. Det spørgsmål, der herefter opstår, er, om sagsøgerne har accepteret og overtaget en tro på ligestilling mellem kønnene i en sådan grad, at det er blevet en del af deres identitet³⁸. Henset til sagsøgenes alder og varigheden af deres ophold i Nederlandene bemærker den forelæggende ret, at de har tilbragt en betragtelig del af den fase af livet, hvor de former deres identitet, i denne medlemsstat³⁹. Jeg er ikke i tvivl om, at sagsøgerne ved at leve omgivet af denne medlemsstats kultur har haft en dyb oplevelse, som har givet dem muligheder og åbnet perspektiver for deres fremtid, som de ellers ikke ville have været opmærksomme på. Det er derfor plausibelt, at de i modsætning til deres jævnaldrende i Irak, som ikke har haft denne oplevelse, har antaget en levemåde, der afspejler anerkendelsen og udøvelsen af deres grundlæggende rettigheder, navnlig deres tro på ligestilling mellem kønnene, i en sådan grad, at de har accepteret og overtaget denne tro, således at den er blevet en del af deres karakter. De kompetente myndigheder og i sidste ende de nationale retter skal på grundlag af sagsøgenes individuelle omstændigheder vurdere, hvorvidt dette er tilfældet, idet de i givet fald skal tage hensyn til bestemmelsen i artikel 10, stk. 2, i direktiv 2011/95⁴⁰.

c) De eksterne aspekter af en gruppe

41. På trods af en vis tvetydighed synes det at fremgå, at den forelæggende ret nærmere bestemt ønsker oplyst, hvorledes de kompetente myndigheder og nationale retter skal afgøre, om betingelsen i artikel 10, stk. 1, litra d), andet led, i direktiv 2011/95 er opfyldt, nemlig om en bestemt social gruppe har en særskilt identitet i det relevante land, fordi den opfattes som værende anderledes af det omgivende samfund. Disse spørgsmål giver anledning til problemstillinger vedrørende bevisbyrden og bedømmelsen af realiteten vedrørende sagsøgenes argumenter.

1) Bevisbyrden

42. I henhold til artikel 4, stk. 3, i direktiv 2011/95 skal vurderingen af en ansøgning om international beskyttelse foretages ud fra det specifikke sagsforhold, og der tages herunder bl.a. hensyn til: a) alle relevante kendsgerninger vedrørende hjemlandet, herunder hjemlandets love og andre bestemmelser og den måde, hvorpå de anvendes, b) relevante forklaringer og dokumentation forelagt af ansøgeren og c) ansøgerens personlige stilling og forhold. I henhold til artikel 4, stk. 1, i direktiv 2011/95 kan medlemsstaterne betragte det som ansøgerens pligt hurtigst muligt at forelægge alle de elementer, der er nødvendige for at underbygge ansøgningen om international beskyttelse, herunder grundene til støtte for denne ansøgning⁴¹. Ansøgere skal derfor formulere og underbygge grundende til, at de frygter forfølgelse i deres oprindelsesland.

43. Omfatter dette krav en pligt til at godtgøre, at den bestemte sociale gruppe, som ansøgeren hævder at tilhøre, har en særskilt identitet i det relevante land, fordi den opfattes som værende anderledes af det omgivende samfund, således som den nederlandske regering synes at gøre gældende? Det er ikke min opfattelse. De forklaringer, som ansøgeren skal forelægge i henhold til artikel 4, stk. 1, i direktiv 2011/95 for at underbygge en ansøgning om international beskyttelse, er

³⁸ – Jf. UNHCR, *Guidelines on International Protection: »Membership of a particular social group« within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2002, punkt 15. Jf. også EASO's vejledning om tilhørsforhold til en bestemt social gruppe, 2020, s. 16.

³⁹ – Jf. fodnote 30 til dette forslag til afgørelse.

⁴⁰ – Jf. punkt 45 i dette forslag til afgørelse.

⁴¹ – Artikel 4, stk. 2, i direktiv 2011/95.

kun udgangspunktet for de kompetente myndigheders vurdering af de faktiske omstændigheder, der har givet anledning til ansøgningen. I henhold til denne bestemmelse har medlemsstaten også pligt til i samarbejde med ansøgeren at vurdere de relevante elementer i ansøgningen⁴².

44. Domstolen har fastslået, at det krav om samarbejde ved vurderingen, som påhviler medlemsstaten, konkret betyder, at hvis de af ansøgeren om international beskyttelse tilvejebragte elementer af en given grund ikke er fuldstændige, aktuelle eller relevante, er det nødvendigt, at den berørte medlemsstat samarbejder med ansøgeren om at samle alle de elementer, der kan underbygge ansøgningen. En medlemsstat kan have bedre forudsætninger end ansøgeren for at få adgang til visse typer af dokumenter⁴³. Bevisbyrden for, at en bestemt social gruppe har en særskilt identitet i et bestemt land, synes dermed at påhvile ansøgeren og medlemsstaten i samme grad og ikke udelukkende førstnævnte. I denne sammenhæng er det også relevant at erindre, at i henhold til artikel 4, stk. 5, i direktiv 2011/95 skal aspekter af ansøgerens forklaringer, der ikke er underbygget af dokumentation eller andre beviser, ikke bekræftes, bl.a. hvis disse forklaringer anses for sammenhængende og troværdige og ikke strider imod tilgængelige specifikke og generelle oplysninger, der er relevante for ansøgerens sag.

45. I henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2011/95 er det ved vurderingen af, om en ansøger har en velbegrunnet frygt for forfølgelse, irrelevant, om ansøgeren faktisk har de karakteristiske træk, der fører til forfølgelse, hvis et sådant karakteristisk træk tillægges den pågældende af den aktør, der står bag forfølgelsen⁴⁴. Det fremgår klart af bestemmelsens ordlyd, at den finder anvendelse, når det er blevet fastslået, at en bestemt social gruppe eksisterer. I modsætning til, hvad den forelæggende ret antyder, medfører vurderingen af den måde, hvorpå ansøgerne opfattes af de aktører, der står bag forfølgelsen, ikke, at denne vurdering kan træde i stedet for afgørelsen af, om en gruppe har en særskilt identitet i oprindelseslandet, eller at denne afgørelse bliver mindre væsentlig. Denne vurdering har kun betydning for, i hvilket omfang det skal godtgøres, at ansøgeren er medlem af den pågældende sociale gruppe, idet det med henblik på ansøgningen om international beskyttelse kan være tilstrækkeligt blot at godtgøre, at vedkommende opfattes som sådan⁴⁵.

2) Realiteten

46. Domstolen har fastslået, at det forhold, at der forefindes straffelovgivning, som specifikt er rettet mod homoseksuelle, kan danne grundlag for at konkludere, at disse personer udgør en særskilt gruppe, der opfattes som værende anderledes af det omgivende samfund. I forlængelse heraf er det forhold, at samfundet accepterer en vis adfærd fra mænd, når kvinder straffes for samme adfærd, et tegn på, at det omgivende samfund opfatter kvinder eller visse kategorier af kvinder som værende anderledes. De kompetente myndigheder skal derfor tage de sociale og kulturelle forhold i ansøgerens oprindelsesland i betragtning⁴⁶.

⁴² – Dom af 19.11.2020, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Militærtjeneste og asyl) (C-238/19, EU:C:2020:945, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).

⁴³ – Jf. i denne retning dom af 22.11.2012, M. (C-277/11, EU:C:2012:744, præmis 65 og 66), og af 3.3.2022, Secretary of State for the Home Department (Flygtningestatus for en statsløs palæstinenser) (C-349/20, EU:C:2022:151, præmis 64 og den deri nævnte retspraksis). Jf. også EASO's *Practical Guide: Evidence Assessment*, 2015.

⁴⁴ – Jf. i denne retning dom af 4.10.2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, præmis 86).

⁴⁵ – Jf. analogt dom af 25.1.2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, præmis 31 og 32) og generaladvokat Mengozzis forslag til afgørelse Fathi (C-56/17, EU:C:2018:621, punkt 44 og den deri nævnte retspraksis).

⁴⁶ – Jf. artikel 4, stk. 3, litra a), i direktiv 2011/95 og generaladvokat Sharpstons forslag til afgørelse X (C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:474, punkt 35) og Shepherd (C-472/13, EU:C:2014:2360, punkt 56). Jf. også generaladvokat Richard de la Tours forslag til afgørelse Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Kvinder, der er ofre for vold i hjemmet) (C-621/21, EU:C:2023:314, punkt 72 og 73 og den deri nævnte retspraksis).

47. Den nyligt udkomne landevejledning om Irak fra Den Europæiske Unions Asylagentur (EUAA)⁴⁷ identificerer grupper af personer, der af det omgivende samfund opfattes som værende anderledes. Personer, navnlig kvinder, som overtræder sociale normer, kan ifølge denne landevejledning blive opfattet som amoralske, og de stigmatiseres og risikerer at lide alvorlig overlast⁴⁸. Sådanne overtrædelser omfatter angiveligt seksuelle relationer uden for ægteskabet, at være offer for voldtægt eller andre former for seksuel vold, at nægte at indgå ægteskab med en mand, som familien har valgt⁴⁹, at indgå ægteskab imod familiens ønsker, upassende udseende eller påklædning og uacceptabel kontakt eller dating. Det rapporteres, at acceptable job for kvinder er begrænset til sektorer med forbindelse til hjemmet og regeringskontorer. Samfundet ser med uvilje på kvinder og piger, der arbejder i butikker, caféer eller inden for underholdning, sygepleje eller transportsektoren. Kvinders offentlige aktiviteter, herunder deres tilstedeværelse og aktivitet på internettet, kan føre til chikane. Kvinder kan blive begrænset i at deltage i protester, fordi deres familier er bange for at blive opfattet negativt. Seksuelt relaterede ærekrænkelser kan medføre, at de udsættes for stigmatisering fra samfundet eller anses for at have skadet familiens ære⁵⁰.

48. Det fremgår af det ovenstående, at piger og kvinder, som tror på ligestilling mellem kønnene, kan blive opfattet således, at de overtræder sociale normer i Irak, hvis de giver udtryk for denne tro, f.eks. ved udtalelser eller adfærd i forbindelse med valg vedrørende spørgsmål såsom uddannelse, karriere og arbejde uden for hjemmet, omfanget og naturen af aktiviteter i offentligheden, beslutninger om at bo alene eller med en familie og det frie valg af partner. Det tilkommer de kompetente myndigheder og de nationale retter at afgøre, om dette faktisk er tilfældet for sagsøgerne under de givne individuelle omstændigheder.

d) Forfølgelse

49. Visse af de parter, der har indgivet indlæg, har bemærket, at sagsøgerne ikke har forelagt dokumentation for, at de vil blive udsat for forfølgelse ved tilbagevenden til deres oprindelsesland. Dette er et spørgsmål, der er forskelligt fra, med dog beslægtet med⁵¹ afgørelsen af, om de er medlemmer af en bestemt social gruppe som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra d), i direktiv 2011/95. Den forelæggende ret ønsker ikke vejledning om fortolkningen af de bestemmelser i dette direktiv, der specifikt vedrører vurderingen af, om der foreligger en velbegrundet frygt for forfølgelse. Jeg gør blot opmærksom på, at medlemsstater i henhold til artikel 8, stk. 2, i direktiv 2011/95 ved undersøgelsen af, om ansøgeren har grund til at nære en

⁴⁷ – Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2303 af 15.12.2021 om Den Europæiske Unions Asylagentur og om ophævelse af forordning (EU) nr. 439/2010 (EUT 2021, L 468, s. 1) oprettede EUAA for at træde i stedet for og overtage opgaverne fra EASO.

⁴⁸ – Jf. EUAA, *Country Guidance: Iraq, Common analysis and guidance note*, juni 2022, navnlig afsnit 2.13 og 2.17. Ifølge UNHCR kan personer, der opfattes således, at de overtræder strenge islamiske regler, have behov for international flygtningebeskyttelse på grundlag af deres religion eller tilhørsforhold til en bestemt social gruppe: UNHCR, *International Protection Considerations with Regard to People Fleeing the Republic of Iraq*, 2019, s. 79 og 80.

⁴⁹ – Børneægteskaber er et udbredt fænomen i Irak, hvor den lovlige ægteskabsalder er 15 med forældrenes tilladelse og 18 uden (EUAA, *Country Guidance: Iraq, Common analysis and guidance note*, 2022, afsnit 2.16). Ifølge partnerskabsorganisationen Girls not Brides bliver 28% af piger i Irak gift, før de bliver 18 år, og 7% bliver gift, før de bliver 15 år. Vedrørende børneægteskaber generelt jf. Europa-Parlamentets beslutning af 4.7.2018 med titlen »Henimod en ekstern EU-strategi til bekæmpelse af tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber – de næste skridt« (2017/2275(INI)).

⁵⁰ – Jf. f.eks. EASO's rapport om oplysninger om oprindelseslande, *Iraq: Key socio-economic indicators for Baghdad, Basra and Erbil*, 2020, navnlig afsnit 1.4, og EUAA, *Iraq, Common analysis and guidance note*, 2022, navnlig afsnit 2.13 og 2.16.4, samt rapporten om Irak af 28.10.2020 fra Humanists International, navnlig afsnittet med overskriften »Discrimination against women and minorities«.

⁵¹ – Generaladvokat Richard de la Tours forslag til afgørelse Intervjuirashat organ na DAB pri MS (Kvinder, der er ofre for vold i hjemmet), C-621/21, EU:C:2023:314, punkt 74-77 og den deri nævnte retspraksis).

velbegrunder frygt for forfølgelse, bl.a. skal tage hensyn til de generelle forhold, der hersker i den relevante del af oprindelseslandet. Med henblik herpå skal de indhente præcise og aktuelle oplysninger fra relevante kilder, såsom UNHCR og EUAA.

50. Det fremgår af den seneste landevejledning om Irak, at piger og kvinder, som overtræder sociale normer, kan blive udsat for handlinger, der er så alvorlige, at de udgør forfølgelse⁵². Det er derfor muligt, at sagsøgerne og/eller deres nære familie, fordi sagsøgerne opfattes som værende anderledes i denne henseende⁵³, kan blive udsat for gengældelse, der udgør forfølgelse som omhandlet i artikel 9 i direktiv 2011/95. Det tilkommer på ny de kompetente myndigheder og de nationale retter at vurdere sandsynligheden og alvoren af disse risici i lyset af sagsøgernes omstændigheder.

B. Det tredje spørgsmål

51. Det tredje spørgsmål består af to led. For det første ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en besluttende myndighed ved vurderingen af en ansøgning om international beskyttelse i henhold til EU-retten er forpligtet til at fastslå og tage hensyn til barnets tarv, således som dette begreb omhandles i chartrets artikel 24, stk. 2. For det andet ønsker den forelæggende ret oplyst, om det første led skal besvares anderledes, hvis barnets tarv skal tages i betragtning i forbindelse med det, den omtaler som »opholdstilladelse med henvisning til sædvanlige grunde«.

52. Det er i denne forbindelse relevant at fremhæve, at den sag, der verserer for den forelæggende ret, vedrører fornyede ansøgninger og ikke de første ansøgninger om international beskyttelse⁵⁴.

1. Det første led

53. Artikel 2, litra k), i direktiv 2011/95 definerer en »mindreårig«, dvs. et barn, som »en tredjelandstatsborger eller en statsløs under 18 år«.

54. Chartrets artikel 24, stk. 2, og artikel 51, stk. 1, bekræfter den grundlæggende karakter af børns rettigheder og kravet om, at medlemsstaterne overholder disse rettigheder ved gennemførelsen af EU-retten. Direktiv 2011/95 skal derfor fortolkes og anvendes i lyset af chartrets artikel 24, stk. 2⁵⁵. Dette afspejles i 16. betragtning til direktiv 2011/95, hvoraf det fremgår, at direktivet tilsigter at fremme anvendelsen af bl.a. chartrets artikel 24, og 18. betragtning, hvorefter medlemsstaterne først og fremmest bør tage hensyn til »barnets tarv« ved gennemførelsen af dette direktiv i overensstemmelse med De Forenede Nationers konvention af

⁵² – Jf. punkt 47 i dette forslag til afgørelse.

⁵³ – I henhold til artikel 9, stk. 3, i direktiv 2011/95 kræves der en sammenhæng mellem de i artikel 10 nævnte grunde og forfølgelse i henhold til artikel 9, stk. 1, eller den manglende beskyttelse mod en sådan forfølgelse.

⁵⁴ – Domstolen har fastslået, at eftersom der i artikel 40, stk. 2, i direktiv 2013/32 ikke foretages nogen sondring mellem en første ansøgning om international beskyttelse og en fornyet ansøgning med hensyn til arten af de elementer eller oplysninger, som kan godtgøre, at ansøgeren kan anerkendes som en person med international beskyttelse i henhold til direktiv 2011/95, skal vurderingen af de kendsgerninger og omstændigheder, hvorpå disse ansøgninger er støttet, i begge tilfælde foretages i overensstemmelse med artikel 4 i direktiv 2011/95 (dom af 10.6.2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nye elementer eller oplysninger), C-921/19, EU:C:2021:478, præmis 40).

⁵⁵ – Jf. analogt dom af 9.9.2021, Bundesrepublik Deutschland (Familiemedlem) (C-768/19, EU:C:2021:709, præmis 38), og af 1.8.2022, Bundesrepublik Deutschland (Familiensammenføring med en mindreårig flygtning) (C-273/20 og C-355/20, EU:C:2022:617, præmis 36-39 og den deri nævnte retspraksis).

1989 om barnets rettigheder⁵⁶. Ved vurderingen af barnets tarv bør medlemsstaterne især tage behørigt hensyn til princippet om familiens enhed, den mindreåriges trivsel og sociale udvikling, sikkerhedsovervejelser og den mindreåriges egen mening under hensyntagen til vedkommendes alder og modenhed.

55. I henhold til artikel 4, stk. 3, litra c), i direktiv 2011/95 skal vurderingen af en ansøgning om international beskyttelse foretages ud fra det specifikke sagsforhold, og der tages herunder hensyn til ansøgerens personlige stilling og forhold, herunder faktorer som baggrund, køn og alder, for på grundlag af ansøgerens personlige forhold at vurdere, om de handlinger, som vedkommende har været eller kan blive udsat for, kan udgøre forfølgelse eller alvorlig overlast. Direktivets artikel 9, stk. 2, litra f), præciserer, at forfølgelse f.eks. kan tage form af handlinger rettet mod børn⁵⁷.

56. I lyset af det ovenstående er jeg af den opfattelse, som også fremgår af Domstolens praksis⁵⁸, at barnets tarv skal fastslås ud fra det specifikke sagsforhold og tages i betragtning ved vurderingen af ansøgninger om international beskyttelse, herunder fornyede ansøgninger.

57. Den nederlandske regering har bemærket, at de nederlandske kompetente myndigheder tager tilstrækkeligt hensyn til barnets tarv, idet barnets tarv er afspejlet på passende vis i alle processuelle aspekter af afgørelsen om en ansøgning om international beskyttelse, der involverer børn, f.eks. ved anvendelse af børnevenlige samtaleprocedurer⁵⁹.

58. Processuelle garantier, der tager hensyn til børn, er af stor praktisk betydning. Det er imidlertid intet i chartrets artikel 24, i artikel 3, 9, 12 og 13 i konventionen om barnets rettigheder, hvorpå bestemmelsen i chartret er baseret, i direktiv 2011/95 eller i Domstolens praksis, der antyder, at barnets tarv ikke skal tages i betragtning ved vurderingen af realiteten vedrørende ansøgninger med relation til børn. Chartrets artikel 24, stk. 2, fastsætter selv, at barnets tarv »skal« tages i betragtning i »alle« handlinger vedrørende børn⁶⁰. I henhold til Domstolens praksis er det kun en generel og udførlig vurdering af situationen for det pågældende barn, som kan gøre det muligt at fastlægge barnets tarv⁶¹. I denne forbindelse kan ekspertbistand være nyttig eller endda nødvendig. Kommissionen har med rette erindret om, at medlemsstaterne i henhold til artikel 10, stk. 3, i direktiv 2013/32 skal sikre, at den besluttende myndigheds afgørelser om ansøgninger om international beskyttelse træffes efter en passende behandling af

⁵⁶ – Undertegnet den 20.11.1989 (*United Nations Treaty Series*, bind 1577, s. 3). Ifølge forklaringerne til chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17) er chartrets artikel 24 baseret på denne konvention, som er ratificeret af alle medlemsstaterne, særlig artikel 3, 9, 12 og 13 heri. Jf. analogt dom af 4.10.2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, præmis 64).

⁵⁷ – En række andre bestemmelser i direktiv 2011/95 såvel som 38. betragtning til direktivet afspejler også kravene i chartrets artikel 24. Artikel 20, stk. 3, i direktiv 2011/95 forpligter medlemsstaterne til at tage hensyn til situationen for sårbare personer, såsom mindreårige. I henhold til direktivets artikel 20, stk. 5, kommer barnets tarv i første række, når medlemsstaterne skal gennemføre de bestemmelser i direktivets kapitel VII, der vedrører mindreårige, som er blevet indrømmet international beskyttelse. Bestemmelserne i kapitel VII vedrører f.eks. adgang til uddannelse og lægehjælp (artikel 27, stk. 1, og artikel 30 i direktiv 2011/95). Kravene i artikel 20, stk. 3 og 5, omfatter dog ikke gennemførelse af bestemmelserne i kapitel II i direktiv 2011/95, dvs. de bestemmelser, der specifikt vedrører vurderingen af ansøgninger om international beskyttelse.

⁵⁸ – Dom af 9.9.2021, Bundesrepublik Deutschland (Familiemedlem) (C-768/19, EU:C:2021:709, præmis 38).

⁵⁹ – I overensstemmelse med artikel 15, stk. 3, litra e), i direktiv 2013/32.

⁶⁰ – Jf. også generel bemærkning nr. 14 (2013) fra Komitéen for Barnets Rettigheder om, at barnets tarv altid skal komme i første række (artikel 3, stk. 1), CRC/C/GC/14, som forklarer, at barnets tarv består af en subjektiv rettighed, et fortolkningsprincip og en processuel regel.

⁶¹ – Jf. analogt dom af 14.1.2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Tilbagesendelse af en uledsaget mindreårig) (C-441/19, EU:C:2021:9, præmis 46).

ansøgningerne, og at det personale, der behandler ansøgningerne og træffer afgørelser, altid har mulighed for at søge nødvendig rådgivning fra eksperter om særlige spørgsmål, for eksempel vedrørende børn⁶².

59. Jeg kan tilføje, at når der er sket en relevant og materiel forandring i et barns omstændigheder eller helbred mellem tidspunktet for vurderingen af dets første ansøgning om international beskyttelse og tidspunktet for en fornyet ansøgning, kan en fornyet vurdering af barnets tarv være hensigtsmæssig med henblik på at træffe afgørelse om sidstnævnte ansøgning⁶³.

60. Beslutninger om, nøjagtig hvornår og hvordan denne type spørgsmål skal afgøres og tages i betragtning, henhører under medlemsstaternes procesautonomi, idet ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet dog skal overholdes⁶⁴.

61. En vurdering af barnets tarv er derfor påkrævet for at træffe en afgørelse, der opfylder kravene i direktiv 2011/95, sammenholdt med chartrets artikel 24, stk. 2, og artikel 51, stk. 1, om en ansøgning om international beskyttelse, som er indgivet af en mindreårig eller har betydelige konsekvenser for den pågældende⁶⁵. En sådan passende vurdering skal tage faktorer som barnets kronologiske alder, udviklingsmæssige alder, køn, særlige sårbarheder, familieforhold, uddannelse og barnets fysiske og mentale sundhedstilstand i betragtning⁶⁶.

62. I denne sammenhæng er jeg enig i den tjekkiske, den ungarske og den nederlandske regerings bemærkninger om, at barnets tarv kun er et af de forhold, der skal tages i betragtning ved vurderingen af en ansøgning om international beskyttelse, idet der dog er tale om et forhold af væsentlig betydning. Det er væsentligt at erindre om, at formålet med direktiv 2011/95 er at identificere personer, som tvunget af omstændighederne har et reelt og legitimt behov for beskyttelse i Den Europæiske Union. International beskyttelse er kun til rådighed for flygtninge og til personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, som defineret i direktivets artikel 2, litra d) og f). I denne retlige sammenhæng skal de kompetente myndigheder først og fremmest tage hensyn til barnets tarv⁶⁷, og det vil være i strid med den generelle opbygning af og formålene med direktiv 2011/95 at give flygtningestatus og subsidiær beskyttelse til tredjelandstatsborgere, der befinder sig i situationer, som savner enhver forbindelse med rationalet bag international beskyttelse⁶⁸.

63. Som illustration af en ansøgning om international beskyttelse, hvor barnets tarv er af særlig betydning, tænker jeg på omstændigheder, hvor et barns specifikke mentale eller fysiske sårbarheder tyder på, at handlinger, der ikke ville blive anset for forfølgelse, hvis de blev udført mod et andet barn, som ikke har disse sårbarheder, eller mod en voksen, vil have en mere alvorlig indvirkning på dette barn i lyset af andre relevante omstændigheder såsom tilgængeligheden af

⁶² – Jf. navnlig artikel 10, stk. 3, litra d), i direktiv 2013/32.

⁶³ – Jf. EASO's *Practical guide on the best interests of the child in asylum procedures*, 2019, s. 13, hvorefter hensyntagen til først og fremmest barnets tarv er en kontinuerlig proces, der gør det nødvendigt at foretage en vurdering, før enhver væsentlig administrativ beslutning træffes.

⁶⁴ – Jf. analogt dom af 9.9.2020, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Afslag på en fornyet ansøgning – klagefrist) (C-651/19, EU:C:2020:681, præmis 34 og 35 og den deri nævnte retspraksis).

⁶⁵ – Jf. analogt dom af 11.3.2021, État belge (Tilbage sendelse af en forælder til en mindreårig) (C-112/20, EU:C:2021:197, præmis 33-38), og af 17.11.2022, Belgische Staat (Gift mindreårig flygtning) (C-230/21, EU:C:2022:887, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis).

⁶⁶ – Jf. analogt dom af 14.1.2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Tilbage sendelse af en uledsaget mindreårig) (C-441/19, EU:C:2021:9, præmis 47).

⁶⁷ – Hvis en besluttende myndighed f.eks. med rimelighed antager, at forældrenes ansøgning om international beskyttelse ikke vil blive imødekommet, kan det følge heraf, at det vil være i bedst overensstemmelse med barnets tarv, at det vender tilbage til oprindelseslandet sammen med forældrene.

⁶⁸ – Jf. analogt dom af 18.12.2014, M'Bodj (C-542/13 EU:C:2014:2452, præmis 44).

familiestøtte i oprindelseslandet i et sådant omfang, at de vil udgøre forfølgelse som omhandlet i artikel 9 i direktiv 2011/95. Barnets tarv er desuden særlig relevant i forbindelse med forfølgelse rettet mod børn⁶⁹.

64. En sådan situation kan klart adskilles fra de omstændigheder, der lå til grund for M'Bodj-dommen⁷⁰, hvori Domstolen fastslog, at manglen på passende lægehjælp i en ansøgers oprindelsesland ikke udgør umenneskelig eller vanærende behandling, medmindre en ansøger, der lider af en alvorlig sygdom, forsætligt nægtes plejeydelser, og at en medlemsstat ikke kan vedtage eller opretholde bestemmelser om tildeling af subsidiær beskyttelsesstatus til en tredjelandstatsborger, der lider af en alvorlig sygdom, på grundlag af den risiko for forværring af personens helbredstilstand, som følger af, at der ikke findes passende behandling i hjemlandet.

65. Her tilkommer det atter de kompetente myndigheder og i sidste ende de nationale retter at vurdere disse spørgsmål i forbindelse med individuelle ansøgninger om international beskyttelse.

2. Det andet led

66. Jeg udleder af den måde, hvorpå den forelæggende ret har formuleret det andet led af det tredje spørgsmål, at der ikke er behov for at besvare dette led, såfremt det første led besvares således, at en besluttende myndighed i henhold til EU-retten er forpligtet til at fastslå og tage hensyn til barnets tarv, når den træffer afgørelse om en ansøgning om international beskyttelse.

67. Under alle omstændigheder er det på baggrund af forelæggelseskendelsen uklart, hvordan der er nogen faktisk eller logisk forbindelse mellem det, der sker i sager om »en ansøgning om opholdstilladelse med henvisning til sædvanlige grunde«, hvilket ifølge den nederlandske regering ikke er reguleret af EU-retten⁷¹, og ansøgninger om international beskyttelse under den nationale lovgivning til gennemførelse af direktiv 2011/95 i den sag, der verserer for den forelæggende ret. Den franske og den ungarske regering samt Kommissionen er af den opfattelse, at forelæggelseskendelsen ikke indeholder tilstrækkelige oplysninger, navnlig med hensyn til, hvad der skal forstås ved »en ansøgning om opholdstilladelse med henvisning til sædvanlige grunde«, til, at Domstolen kan give et meningsfuldt svar på det andet led af det tredje spørgsmål. Endvidere bekræftede sagsøgerens repræsentant som et svar på et spørgsmål fra Domstolen i retsmødet, at den foreliggende sag kun vedrører ansøgninger om international beskyttelse og ikke »ansøgninger om opholdstilladelse med henvisning til sædvanlige grunde«. Dette bekræfter den nederlandske regerings bemærkning om, at det andet led af det tredje spørgsmål er irrelevant for afgørelsen af den sag, der verserer for den forelæggende ret. På baggrund af det ovenstående foreslår jeg Domstolen at fastslå, at det andet led af det tredje spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, og at dette led ikke behandles yderligere⁷².

⁶⁹ – Jf. analogt dom af 5.9.2012, Y og Z (C-71/11 og C-99/11, EU:C:2012:518, præmis 65 og 66), og tilsvarende *Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1(A)2 and 1(F) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 2009, punkt 15-17. Jf. også disse retningslinjers afsnit om forfølgelse rettet mod børn.

⁷⁰ – Dom af 18.12.2014 (C-542/13, EU:C:2014:2452).

⁷¹ – I sine bemærkninger til det femte spørgsmål, som også omhandler opholdstilladelse med henvisning til sædvanlige grunde, henviste den nederlandske regering Domstolen til artikel 3.6a i Vreemdelingenbesluit 2000 (udlændingebekendtgørelsen af 2000) af 23.11.2000 (Stb. 2000, nr. 497).

⁷² – Dom af 14.1.2021, The International Protection Appeals Tribunal m.fl. (C-322/19 og C-385/19, EU:C:2021:11, præmis 51-55 og den deri nævnte retspraksis).

C. Det fjerde spørgsmål

68. Det fjerde spørgsmål vedrører specifikt den skade, som en mindreårig kan pådrage sig ved et mangeårigt ophold i en medlemsstat, og hvornår, hvis overhovedet, dette skal tages i betragtning ved vurderingen af realiteten vedrørende en fornyet ansøgning om international beskyttelse. Den forelæggende ret har overvejet, om det kan være relevant at tage i betragtning, om der blev truffet afgørelse vedrørende den første ansøgning inden for de herfor gældende EU-retlige frister, samt om ansøgerens ophold i medlemsstaten var lovligt, og om en tidligere pålagt pligt til hjemrejse er blevet overholdt eller håndhævet.

69. Ifølge forelæggelseskendelsen har sagsøgerne anført, at de er blevet forsinket i deres udvikling eller har lidt udviklingsskader som følge af den stress, der har været forbundet med at leve i usikkerhed om udfaldet af deres families første ansøgninger om international beskyttelse og truslen om tvunget tilbagesendelse til deres oprindelsesland, og har underbygget disse anbringender med dokumentation. Bortset fra sagsøgernes repræsentant har alle de parter, der besvarede det fjerde spørgsmål, bemærket, at udfaldet af en fornyet ansøgning om international beskyttelse ikke bør blive afgjort med henvisning til denne type skade.

70. Der er ingen tvivl om, at et liv med langvarig usikkerhed og trusler fører til stress, der kan forårsage forsinket udvikling eller udviklingsskader i børn⁷³. Dette er ikke i sig selv en faktor, der kan danne grundlag for en ret til international beskyttelse i henhold til direktiv 2011/95 eller begrunde en mildere tilgang til vurderingen af en ansøgning herom, således som den forelæggende ret synes at antyde. Sagsøgernes forældre besluttede, at det var i overensstemmelse med deres børns tarv at udtømme de tilgængelige retsmidler i forbindelse med familiens første ansøgning om international beskyttelse og indgive fornyede ansøgninger på deres børns vegne. Det fremgår ikke, at behandlingen af disse ansøgninger og afgørelsen af disse appeller tog længere tid, end hvad der med rimelighed kunne forventes. Sagsøgernes forældres beslutning havde som en uundgåelig konsekvens, at familiens ophold i Nederlandene blev forlænget. Forældrene må have overvejet konsekvenserne af deres beslutninger for deres børns velbefindende i lyset af disse omstændigheder. Det må antages, at de traf deres beslutninger i den overbevisning, at det var bedre for deres børn at blive i Nederlandene end at vende tilbage til Irak. Dette var muligvis ikke et optimalt valg, men på grundlag af sagsøgernes egen sag kan det vanskeligt hævdes, at de har lidt større skade, end hvis deres forældre havde besluttet at vende tilbage til Irak med dem.

71. Endelig skal der, når der træffes afgørelser om ansøgninger om international beskyttelse vedrørende en mindreårig, tages hensyn til barnets udviklingsmæssige alder og fysiske og mentale helbred på tidspunktet for vurderingen. De omstændigheder, der muligvis har haft en negativ effekt på barnets udvikling og helbred, er irrelevante i denne sammenhæng.

D. Det femte spørgsmål

72. Med det femte spørgsmål ønsker den nationale ret oplyst, om en national retspraksis, hvorefter der sondres mellem den første og fornyede ansøgninger om international beskyttelse i den forstand, at sædvanlige grunde til international beskyttelse ikke tages i betragtning ved fornyede ansøgninger om international beskyttelse, er forenelig med EU-retten, når henses til chartrets artikel 7, sammenholdt med chartrets artikel 24, stk. 2.

⁷³ – Jf. f.eks. M.E. Kalverboer, A.E. Zijlstra og E.J. Knorth, »The developmental consequences for asylum-seeking children living with the prospect for five years or more of enforced return to their home country«, *European Journal of Migration and Law*, bind 11, Martinus Nijhoff Publishers, 2009, s. 41-67.

73. Det er vanskeligt at fastslå en sammenhæng med EU-retten og relevansen af det foreliggende spørgsmål i den sag, der verserer for den forelæggende ret, som vedrører fornyede ansøgninger om international beskyttelse og ikke ansøgninger om opholdstilladelse med henvisning til sædvanlige grunde, som ifølge den nederlandske regering ikke er reguleret af EU-retten. Jeg foreslår derfor Domstolen at fastslå, at det foreliggende spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling af de samme grunde som er anført i punkt 67 i dette forslag til afgørelse.

V. Forslag til afgørelse

74. På baggrund af det ovenstående foreslår jeg Domstolen, at den besvarer de spørgsmål, som den er blevet forelagt af rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch (retten i første instans i Haag, tingstedet i 's-Hertogenbosch, Nederlandene), således:

»1) Artikel 10, stk. 1, litra d), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandsstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse

skal fortolkes således, at:

- Tredjelandsstatsborgere, som er piger og kvinder, har samme medfødte karakteristiske træk som følge af deres biologiske køn, og kan som et resultat af at have boet i en medlemsstat i en betragtelig del af den periode af deres liv, hvor de former deres identitet, være fælles om en tro på ligestilling mellem kønnene, der er så grundlæggende for deres identitet, at de ikke bør tvinges til at give afkald derpå.
- For at fastslå, om en gruppe har en særskilt identitet i et oprindelsesland, fordi den af det omgivende samfund opfattes som værende anderledes, er medlemsstaterne i henhold til artikel 4 i direktiv 2011/95 forpligtede til at tage hensyn til alle relevante kendsgerninger vedrørende hjemlandet på det tidspunkt, hvor der træffes afgørelse om ansøgningen, herunder hjemlandets love og andre bestemmelser og den måde, hvorpå de anvendes, sammen med relevante forklaringer og dokumentation forelagt af ansøgeren.
- En gruppe bestående af kvinder og piger, der er fælles om en tro på ligestilling mellem kønnene, har en særskilt identitet i oprindelseslandet, hvis de, når de udtrykker denne tro gennem udtalelser eller adfærd, opfattes således af samfundet i dette land, at de overtræder sociale normer.
- En fælles tro på ligestilling mellem kønnene skal ikke nødvendigvis have et religiøst eller politisk grundlag.

2) Direktiv 2011/95, sammenholdt med artikel 24, stk. 2, og artikel 51, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

skal fortolkes således, at:

- En national praksis, hvorefter en besluttende myndighed ved vurderingen af realiteten vedrørende en ansøgning om international beskyttelse eller en fornyet ansøgning om international beskyttelse ikke først og fremmest tager hensyn til barnets tarv eller afvejer

barnets tarv uden først i hver procedure at fastslå, hvad der er barnets tarv, er uforenelig med EU-retten.

- Metoden og proceduren for at fastslå barnets tarv skal fastsættes af medlemsstaterne under fuld hensyntagen til effektivitetsprincippet.
- Den skade, som en mindreårig har lidt som følge af sit langvarige ophold i en medlemsstat, er uden betydning for afgørelsen af, om en fornyet ansøgning om international beskyttelse skal imødekommes, når dette langvarige ophold er en følge af beslutninger truffet af den mindreåriges forældre eller værger om at udtømme de tilgængelige retsmidler for at anfægte afgørelsen om afslag på den første ansøgning og indgive en fornyet ansøgning om international beskyttelse.«